

Effekten af Social Færdighedstræning i samspil med bostøtte på uddannelse, beskæftigelse og offentlig økonomi

I denne analyse undersøger Socialstyrelsen effekten af Social Færdighedstræning (SFT) på uddannelse og beskæftigelse samt de budgetøkonomiske konsekvenser for den offentlige økonomi. SFT er en indsats til mennesker med svære psykiske lidelser, der i denne undersøgelse samtidig modtager socialpædagogisk støtte efter Servicelovens § 85. I 2019 var 23.690 mennesker i målgruppen for at modtage SFT. Målet med SFT er, at deltagere udvikler og fastholder sociale færdigheder, som kan have en positiv betydning for deres tilknytning til uddannelse, arbejdsmarked og sociale fællesskaber. I perioden 2014-2018 steg antallet af mennesker diagnosticeret med en psykiatrisk diagnose og som modtog bostøtte med 28 pct. SFT er afprøvet i ni kommuner. Senere har 16 kommuner fået støtte til SFT som led i udbredelsen af metoden i Udviklings- og Investeringsprogrammerne på socialområdet.

Analysens hovedresultater:

- › Analysen viser, at Social Færdighedstræning i samspil med socialpædagogisk støtte (SEL §85) kan bidrage til, at mennesker med svære psykiske lidelser kommer tættere på uddannelse og deltager mere i aktive beskæftigelsesindsatser, men at effekten af indsatsen hovedsagligt først indfinder sig flere år senere.
- › Mennesker med svære psykiske lidelser, der deltager i SFT i samspil med socialpædagogisk støtte (SEL §85), er mere i aktivering og mindre i støttet beskæftigelse end sammenlignelige borgere i samme situation, der kun modtager socialpædagogisk støtte (SEL §85). Resultaterne viser, at 8 pct.-point flere deltagere er i beskæftigelsesrettede indsatser, herunder vejledning og opkvalificering to år efter indsatsen. Det er signifikant flere ift. sammenlignelige borgere, som kun modtog bostøtte, hvor 5 pct. deltager i beskæftigelsesrettede indsatser.
- › Deltagerne i SFT begyndte i højere grad på en uddannelse i forhold til sammenlignelige borgere, som kun modtog bostøtte. Et halvt år efter indsatsens afslutning ses en stigning på 3,6 pct.-point i andelen af deltagere i uddannelse. Resultatet er vedvarende to år efter afslutning på SFT. Blandt de mennesker, der kun modtog socialpædagogisk bostøtte er ingen i uddannelse et halvt år efter indsatsens afslutning, hvorfor SFT kan tolkes at have en stor effekt på tilknytning til uddannelse.
- › Ud fra beregninger på den Socialøkonomiske Investeringsmodel kan det estimeres, at brug af SFT giver et negativt økonomisk nettoresultat for den offentlige økonomi på kort sigt. Det skyldes bl.a., at der er omkostninger til selve indsatsen på knap 78.000 kr. pr. forløb. Men på længere sigt kan de negative budgetøkonomiske konsekvenser ændre sig til positive budgetøkonomiske konsekvenser, da deltagerne i højere grad gør brug af vejledning og opkvalificering samt uddannelse og kurser, hvilket antages at have en positiv indvirkning på deltageres tilknytning til arbejdsmarkedet på længere sigt. Det viser, at der er et positivt investeringspotentiale for kommuner i at gøre brug af SFT på længere sigt samtidigt med at evalueringer tilsiger, at SFT øger livskvaliteten for borgerne i det daglige.

Publikationen er udgivet af:

Socialstyrelsen
Edisonsvej 1
5000 Odense C

Tlf.: 72 42 37 00
info@socialstyrelsen.dk
www.socialstyrelsen.dk

Udgivet december 2021
ISBN: 978-87-94059-66-4

Indledning

Mennesker med svære psykiske lidelser som skizofreni, affektive sindslidelser, nervøse stressrelaterede tilstande og personlighedsforstyrrelser er ofte ramt af svære symptomer, der vanskeliggør tilknytning til uddannelse og beskæftigelse (Lægsgaard, Nørbæk, & Blæhr, 2017). Antallet af mennesker med en psykiatrisk diagnose og som samtidig modtager socialpædagogisk støtte i eget hjem efter servicelovens § 85 steg med 7 pct. i perioden 2015-2019 fra 22.133 personer til 23.690 personer.¹ Blandt kommunerne oplever 48 pct. i høj eller meget høj grad udfordringer i arbejdet med unge og voksne, der har svære psykiske lidelser og hyppig kontakt til behandlingspsykiatrien.² Det er derfor nødvendigt med virksomme indsatser, der styrker mestringskompetencer og øger tilknytningen til uddannelse og beskæftigelse. Dette kan øge livskvaliteten og kan på sigt have en positiv påvirkning på samfundsøkonomien.

Ni kommuner afprøvede i 2014 til 2016 indsatsen Social Færdighedstræning (SFT) til mennesker med svære psykiske lidelser. Afprøvningen af SFT var en del af projektet "Kvalitet i den kommunale indsats over for borgere med svære psykiske lidelser" finansieret af satspuljemidler via Fremrykningspuljen 2013-2016. Formålet med fremrykningspuljen var at løfte kvaliteten i den kommunale sociale indsats ved at afprøve evidensbaserede metoder, der understøtter rehabiliterende indsatser, og som derved styrker deltageres recovery-proces.

I alt deltog 304 personer med svære psykiske vanskeligheder i afprøvningen af SFT. Deltagerne blev tilbudt at deltage i SFT på baggrund af alder, køn, diagnose og vurdering i Voksenudredningsmetoden.³ Deltagerne blev ved tilfældig udvælgelse inddelt i to grupper: en indsatsgruppe og en kontrolgruppe. Indsatsgruppen bestod af 153 deltagere, der blev tildelt både SFT og bostøtte, mens kontrolgruppen bestod af 151 deltagere, som kun blev tildelt bostøtte.

På baggrund af afprøvningen af SFT foretog forsknings- og konsulenthuset DEFACTUM i 2017 en evaluering af afprøvningen for Socialstyrelsen. Evalueringen viste, at SFT i samspil med bostøtte har en positiv effekt på deltageres sociale funktionsniveau og graden af recovery. Evalueringen viste også, at deltagerne oplevede stort udbytte af SFT. Deltagerne i afprøvningen fremhævede, at de var blevet bedre til at tale med andre, samt at de havde fået et øget overblik over egne symptomer, som har umiddelbar betydning i deres hverdag (Lægsgaard, Nørbæk, & Blæhr, 2017).

Denne analyse undersøger, i hvilken grad deltageres uddannelses- og arbejdsmarkedstilknytning påvirkes af SFT på lidt længere sigt. Det er muligt at se på beskæftigelseseffekter og uddannelseseffekter op til to år efter afprøvningen.

Analysen undersøger også de budgetøkonomiske konsekvenser for den offentlige økonomi af SFT ved anvendelse af Den Socialøkonomiske Investeringsmodel (SØM).

¹ Egne beregninger baseret på registerdata fra Danmarks Statistik.

² Socialstyrelsens egne beregninger p.ba. af survey til kommunerne.

³ Voksenudredningsmetoden (VUM) er en metode til sagsbehandling på myndighedsområdet for voksne med handicap, psykiske vanskeligheder eller sociale problemer. Metoden understøtter alle faser i sagsbehandlingen, herunder også samarbejdet med udfører i levering af den sociale indsats.

Baggrund

Social Færdighedstræning

Kort om indsatsen

Social Færdighedstræning (SFT) er en indsats målrettet mennesker med svære psykiske lidelser, der modtager bostøtte i eget hjem. Indsatsen er et ni måneders gruppeforløb, som består af fire moduler med hver deres tema: medicin, symptommestring, samtale og konfliktløsning. Ved at træne en række sociale færdigheder støttes deltagerne i at leve et selvstændigt liv, det vil sige at løse praktiske problemer, mobilisere et støttende netværk, bo selvstændigt og klare et arbejde (Lægsgaard, Nørbæk, & Blæhr, 2017).

Formålet med medicinmodulet er at undervise i at vurdere virkning og bivirkninger samt fordele og ulemper ved anvendelse af medicin. I modulet for symptommestring undervises der i genkendelse og tidlig håndtering af advarselstegn og symptomer. Deltagerne bliver ligeledes bekendt med stress-sårbarhedsmodellen. Formålet med samtalemodulet er at undervise i kropssprog og tale, at indlede og vedligeholde en samtale samt afslutte og invitere til en ny samtale. Konfliktløsningsmodulet har til formål at undervise deltagerne i at tage imod, bearbejde og afsende budskaber i forbindelse med konflikter. Modulet skal også lære deltagerne at trække sig ud af konfliktsituationer, samt afprøve dette i en konfliktsituation (Lægsgaard, Nørbæk, & Blæhr, 2017).

Beskrivelse af målgruppen

Målgruppen for afprøvningen af SFT er mennesker over 18 år, der modtager støtte efter Serviceloven (SEL) § 85 eller anden støtte med lignende formål og har én eller flere diagnoser inden for skizofreni, affektive sindslidelser, nervøse og stressrelaterede tilstande og/eller personlighedsforstyrrelser og som har et funktionelt dansk sprog.⁴

I forbindelse med deltagernes udredning med Voksenudredningsmetoden (VUM)⁵, skal deltagerne være vurderet til at have moderate, svære eller fuldstændige problemer i mindst tre af følgende VUM-temaer: praktiske opgaver i hjemmet, egenomsorg, kommunikation, mobilitet, samfundsliv, socialt liv og sundhed. Den samlede VUM-vurdering skal ligeledes være *moderat*, *svært* eller *fuldstændigt problem* (Lægsgaard, Nørbæk, & Blæhr, 2017).

Evalueringsmetode

Effekten af SFT er undersøgt gennem et randomiseret kontrolleret forsøg (RCT), hvor 304 deltagere tilfældigt fordeles i henholdsvis en indsatsgruppe og en kontrolgruppe. Randomiseringen er foretaget ved brug af blokrandomisering på kommuneniveau, således at hver kommune har en ligelig fordeling mellem deltagere i indsatsgruppen og i kontrolgruppen. Projektdata indeholder 237 deltagere, hvoraf 120 deltagere indgår i indsatsgruppen og 117 deltagere indgår i kontrolgruppen.⁶ På grund af manglende oplysninger om indsatsens start, arbejdsmarkedstilknytning, indkomst og år for diagnosticering for 67 deltagere indgår i alt 237 deltagere i denne analyse og ikke alle 304 deltagere.

⁴ De anvendte diagnosekoder fremgår af Bilag 1 – Diagnosekoder.

⁵ Voksenudredningsmetoden – Metodehåndbog, Socialstyrelsen, 2013.

⁶ Se Bilag 2 – Karakteristika på deltagerne i indsats- og kontrolgruppen samt for gennemførte og afbrudte forløb.

Boks 1: Randomiseret kontrolleret forsøg

I et randomiseret kontrolleret forsøg inddeles deltagere tilfældigt til en indsatsgruppe og en kontrolgruppe. Antagelsen ved et randomiseret kontrolleret forsøg er, at deltagere i indsatsgruppen og kontrolgruppen på grund af den tilfældige udvælgelse er sammenlignelige ved indsatsens start, og at forskelle i indsatsgruppen og kontrolgruppen efter deltagelse i SFT således kan tilskrives deltagelse i SFT. Derved kan effekten af SFT måles ved et randomiseret kontrolleret forsøg.

Selvom der i udgangspunktet er tale om et randomiseret kontrolleret forsøg (Lægsgaard, Nørbæk, & Blæhr, 2017), er det nødvendigt at undersøge, om der alligevel er systematiske forskelle mellem indsatsgruppen og kontrolgruppen. Det samme gælder opdelingen af indsatsgruppen på deltagere, der henholdsvis gennemfører og afbryder forløbet.

Andelen af deltagere, der er i ordinær beskæftigelse i en periode på 52 uger før deltagelse i afprøvningen af SFT, er forskellig for hhv. indsats- og kontrolgruppen. Der er signifikant flere i indsatsgruppen, der har været i ordinær beskæftigelse end i kontrolgruppen, hvor 5 pct. i indsatsgruppen har været i ordinær beskæftigelse i løbet af året, mens det er tilfældet for 3 pct. i kontrolgruppen, jf. tabel 1.

Da ordinær beskæftigelse er signifikant forskellige inden indsatsen for de to grupper, kontrolleres der i analysen for deltagernes karakteristika for at sikre, at forskelle i karakteristika før deltagelse i indsatsen ikke påvirker resultatet af effekten af SFT. Læs mere i afsnittet "Kontrol for observerbare forskelle mellem indsats- og kontrolgruppe" nedenfor.

Efter to år er den ordinære beskæftigelse, støttet beskæftigelse, anden aktivering og anden offentlig forsørgelse steget for begge grupper. Men deltagerne i indsatsgruppen er i højere grad end deltagerne i kontrolgruppen kommet i ordinær beskæftigelse og i anden aktivering, som bl.a. inkluderer vejledning og opkvalificeringsindsatser. Modsat er stigningen i indsatsgruppen i støttet beskæftigelse mindre end stigningen for kontrolgruppen. Hovedparten af både indsats- og kontrolgruppen har i løbet af to år efter indsatsafslutning været på anden offentlig forsørgelse, jf. tabel 1.

Tabel 1
Karakteristika for deltagerne i indsats- og kontrolgruppen før og efter indsatsen

	Indsats 1 år før	Indsats Gennemført 1 år før	Indsats Afbrudt 1 år før	Indsats 2 år efter	Kontrol 1 år før	Kontrol 2 år efter
Ordinær beskæftigelse	5 pct.	-	-	6 pct.	3 pct.	4 pct.
Støttet beskæftigelse	15 pct.	18 pct.	8 pct.	22 pct.	15 pct.	24 pct.
Anden aktivering	17 pct.	17 pct.	16 pct.	24 pct.	15 pct.	18 pct.
Anden offentlig forsørgelse	94 pct.	94 pct.	95 pct.	98 pct.	94 pct.	95 pct.
Uddannelse	-	-	-	7 pct.	-	-
Kursus	-	-	-	11 pct.	-	8 pct.
Antal observationer	120	82	38	120	117	117

Anm.: Tabellen indikerer, om deltagerne på et tidspunkt i hhv. året før indsatsen og 2 år efter indsatsen har været i ordinær beskæftigelse, støttet beskæftigelse, anden aktivering, anden offentlig forsørgelse eller uddannelse/kursus. Tomme felter indikerer at værdien er diskretioneret.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af projektdata og registerdata fra Danmarks Statistik.

Data og metode

Estimationsmetode

Man kan opgøre en effekt på flere måder. Effekten af SFT på tilknytning til uddannelse og beskæftigelse opgøres i denne analyse som en "Intention To Treat" (ITT) effekt (Wooldridge, 2016). Ved brug af ITT undersøges den gennemsnitlige effekt for dem, der udvælges til at deltage i SFT. Metoden vil derfor tage højde for, at der under indsatsen vil være deltagere, som afbryder indsatsen.⁷ ITT er valgt, fordi denne metode bedst afspejler situationen i en kommunal kontekst, hvor der ofte vil være en grad af frafald fra en indsats, fx hvis nogle deltagere flytter, afgår ved døden eller andet. Ved brug af ITT undersøges effekten af at være tilfældigt udvalgt til indsats- og kontrolgruppen. Der er altså ikke tale om effekten af at gennemføre et SFT-forløb men derimod effekten af at blive udtrukket til at modtage SFT. Når effekten opgøres som ITT, betyder det, at deltagerne indgår i analysen uanset, om de har gennemført forløbet eller er faldet fra i løbet af indsatsperioden. Der skal dog være udfyldt en baselinemåling, før deltageren kan indgå i analyserne af effekten. Når ITT anvendes på et randomiseret kontrolleret forsøg opnås muligheden for at generalisere resultaterne fra denne analyse til et evt. fremtidigt manualbaseret SFT-forløb. Effekten af at være tildelt SFT estimeres på de beskrevne udfaldsvariable i afsnittet Til at undersøge effekten af SFT, benyttes projektdata indsamlet i perioden 2014-2016 af DEFACUM for Socialstyrelsen. Projektdata er indsamlet i forbindelse med DEFACUMs evaluering af SFT for Socialstyrelsen i 2017.

Projektdata indeholder en indikator for indsats- eller kontrolgruppe, spørgeskemadata på deltagerens baggrundskarakteristika, WHO-5 trivselsmåling, PSP, MHRM og EQ-5D målinger. Datoer for besvarelse af de nævnte spørgeskemaer, som er besvaret ved indsatsens start, indsatsens afslutning og seks måneder efter indsatsens afslutning indgår ligeledes i projektdata. Da dato for indsatsens start og afslutning ikke er tilgængelig i projektdata, anvendes datoerne for spørgeskemabesvarelsene som proxy for indsatsens start- og slutdato. Projektdata indeholder også informationer om deltagerens diagnose og diagnosticeringstidspunkt. Disse informationer benyttes som baggrundskarakteristika.

Udfaldsvariable nedenfor.

Boks 2: Estimationsmetode – Intention to Treat (ITT)

ITT-effekten estimeres ved brug af lineær regression. Estimationsligningen, som estimerer effekten af at være randomiseret til SFT, er givet ved:

$$Y_i = \beta_0 + \beta_1 \cdot SFT_i + \beta_2 \cdot X_i + u_i,$$

hvor Y_i indikerer udfaldsmålene, β_1 indikerer effekten af at være randomiseret til at deltage i SFT, X_i indikerer kontrolvariablene og u_i er fejleddet.

Projektdata

Til at undersøge effekten af SFT, benyttes projektdata indsamlet i perioden 2014-2016 af DEFACUM for Socialstyrelsen. Projektdata er indsamlet i forbindelse med DEFACUMs evaluering af SFT for Socialstyrelsen i 2017.

Projektdata indeholder en indikator for indsats- eller kontrolgruppe, spørgeskemadata på deltagerens baggrundskarakteristika, WHO-5 trivselsmåling, PSP, MHRM og EQ-5D målinger⁸. Datoer for besvarelse af de nævnte spørgeskemaer, som er besvaret ved indsatsens start,

⁷ Alternativt kunne vi opgøre effekten som "Treatment on the Treated" (TOT), som er et mål for den gennemsnitlige effekt for de deltagere, der gennemfører et SFT forløb.

⁸ WHO-5 måler trivslen 2 uger tilbage i tid. PSP måler graden af social dysfunktion. MHRM måler graden af recovery i forhold til alvorlige psykiske lidelser. EQ-5D måler helbredsrelateret livskvalitet.

indsatsens afslutning og seks måneder efter indsatsens afslutning indgår ligeledes i projektdata. Da dato for indsatsens start og afslutning ikke er tilgængelig i projektdata, anvendes datoerne for spørgeskemabesvarelsenerne som proxy for indsatsens start- og slutdato. Projektdata indeholder også informationer om deltagernes diagnose og diagnosticeringstidspunkt. Disse informationer benyttes som baggrundskarakteristika.

Udfaldsvariable

I analysen undersøges effekten af SFT på følgende udfaldsvariable:

- Ordinær beskæftigelse
- Støttet beskæftigelse
- Anden aktivering
- Anden offentlig forsørgelse
- Uddannelse
- Kursus ved voksen- og efteruddannelse

Udfaldsvariablene *Ordinær beskæftigelse*, *Støttet beskæftigelse*, *Anden aktivering* og *Anden offentlig forsørgelse* analyseres på nedslagspunkter ved afslutningen af SFT samt ½ år, 1 år, 1½ år og 2 år efter afslutningen af SFT. Udfaldsvariablene opgøres som binære variable, hvor værdien 1 indikerer, om deltageren på det givne nedslagspunkt er i hhv. ordinær beskæftigelse, støttet beskæftigelse, anden aktivering eller anden offentlig forsørgelse.⁹

Udfaldsvariablen *uddannelse* dannes ved brug af elevregisteret fra Danmarks Statistik. Elevregisteret indeholder alle typer af uddannelser, både SU-berettigede uddannelser og ikke SU-berettigede uddannelser. Et uddannelsesforløb defineres som ét uddannelsesforløb, hvis der er mindre end 6 måneder mellem afslutning eller afbrydelse af forrige uddannelse til næste uddannelse påbegyndes.

Udfaldsvariablen *kursus ved voksen og -efteruddannelse* er dannet ved brug af registeret for kursister ved voksen- og efteruddannelser (VEUV). Effekten af SFT undersøges for alle typer af kursusforløb samt for gennemførte kursusforløb.

Effekten af SFT på uddannelse og kursusforløb undersøges for uddannelses- og kursusforløb på nedslagspunkter ved afslutningen af SFT, samt ½ år, 1 år, 1½ år og 2 år efter.

I Bilag 3 – Beskrivelse af udfaldsvariable uddybes definitionerne af udfaldsvariablene.

Kontrol for observerbare forskelle mellem indsats- og kontrolgruppe

I effektanalysen kontrolleres for deltagernes baggrundskarakteristika jf. ovenfor.¹⁰ Dette gøres, da der i Selvom der i udgangspunktet er tale om et randomiseret kontrolleret forsøg, er det nødvendigt at undersøge, om der alligevel er systematiske forskelle mellem indsatsgruppen og kontrolgruppen. Det samme gælder opdelingen af indsatsgruppen på deltagere, der henholdsvis gennemfører og afbryder forløbet.

Andelen af deltagere, der er i ordinær beskæftigelse i en periode på 52 uger før deltagelse i afprøvningen af SFT, er forskellig for hhv. indsats- og kontrolgruppen. Der er signifikant flere i indsatsgruppen, der har været i ordinær beskæftigelse end i kontrolgruppen, hvor 5 pct. i indsatsgruppen har været i ordinær beskæftigelse i løbet af året, mens det er tilfældet for 3 pct. i kontrolgruppen, jf. tabel 1.

Da ordinær beskæftigelse er signifikant forskellige inden indsatsen for de to grupper, kontrolleres der i analysen for deltagernes karakteristika for at sikre, at forskelle i karakteristika

⁹ Anvendte ydelseskoder fra DREAM er beskrevet i Bilag 1.

¹⁰ Bilag 2 – Karakteristika på deltagere i indsats- og kontrolgruppen samt for deltagere der har gennemført forløb og deltagere der har afbrudt forløb

før deltagelse i indsatsen ikke påvirker resultatet af effekten af SFT. Læs mere i afsnittet "Kontrol for observerbare forskelle mellem indsats- og kontrolgruppe" nedenfor.

Efter to år er den ordinære beskæftigelse, støttet beskæftigelse, anden aktivering og anden offentlig forsørgelse steget for begge grupper. Men deltagerne i indsatsgruppen er i højere grad end deltagerne i kontrolgruppen kommet i ordinær beskæftigelse og i anden aktivering, som bl.a. inkluderer vejledning og opkvalificeringsindsatser. Modsat er stigningen i indsatsgruppen i støttet beskæftigelse mindre end stigningen for kontrolgruppen. Hovedparten af både indsats- og kontrolgruppen har i løbet af to år efter indsatsafslutning været på anden offentlig forsørgelse, jf. tabel 1.

Tabel 1 og Bilag 2 ses statistisk signifikante og systematiske forskelle mellem indsatsgruppen og kontrolgruppen hvad angår andelen i henholdsvis indsats- og kontrolgruppen, der er i beskæftigelse i året før indsatsen. For at imødekomme potentielle selektionsproblemer inkluderes observerbare baggrundskarakteristika på deltagerne i analysen. Dette korrigerer for nogle af de systematiske forskelle, der er blandt indsatsgruppen og kontrolgruppen.¹¹ Alle baggrundskarakteristika er identificeret umiddelbart inden indsatsstart. I analysen kontrolleres for deltagernes køn, alder, etnicitet, civilstatus, initial tilknytning til arbejdsmarkedet, antal børn, uddannelse, udvalgte diagnoser, tidspunkt for diagnosticering, indkomst og kommune.

¹¹ Der kan også være uobserverbare karakteristika, som der i analysen ikke kan kontrolleres for. Den grundlæggende antagelse i lodtrækningsforsøg er dog, at randomiseringsdesignet tager højde for dette, således at indsats- og kontrolgruppen er ens på uobserverbare karakteristika.

Resultater

Effekten af Social Færdighedstræning

SFT har en statistisk signifikant negativ effekt på støttet beskæftigelse, hvilket betyder at færre mennesker efter deltagelse i SFT er i støttet beskæftigelse sammenlignet med kontrolgruppen. Effekten er dog en isoleret effekt, da antallet i støttet beskæftigelse stiger over tid for både indsats- og kontrolgruppen jf. tabel 1.

Den negative effekt af SFT på støttet beskæftigelse svarer til et fald i antallet af deltagere i støttet beskæftigelse på 6,8 pct.-point ved indsatsens afslutning. Sammenlignet med kontrolgruppen svarer faldet til mere end halvdelen af personerne i støttet beskæftigelse¹², hvilket må tolkes som en stor effekt.¹³ For en stor andel af borgerne i indsatsgruppen, som modtager SFT er der derfor tale om at denne indsats erstatter den støttede beskæftigelse. Det er en effekt, som fortsætter efter SFT indsatsen er afsluttet. Et halvt år og to år efter indsatsens afslutning er der således statistisk signifikant færre deltagere i indsatsgruppen i støttet beskæftigelse end i kontrolgruppen, jf. figur 1.2.

Effekten på støttet beskæftigelse skal sammenholdes med, at der for indsatsgruppen, der deltager i SFT, findes en signifikant positiv effekt på deltagelse i anden aktivering, som er et aktivt beskæftigelsesrettet tilbud, som bl.a. dækker over vejledning og opkvalificering, jf. figur 1.

Ved indsatsens afslutning er der ikke signifikant forskel på deltagelsen i anden aktivering for indsats- og kontrolgruppen. Men allerede et halvt år efter indsatsens afslutning er der 5,8 pct.-point flere i anden aktivering og to år efter er der 8,0 pct.-point flere i anden aktivering. Effekten af SFT på anden aktivering vurderes at være stor, da andelen øges med ca. 1,5 gange to år efter indsatsen sammenlignet med kontrolgruppen.¹⁴

SFT har en statistisk signifikant negativ effekt på anden offentlig forsørgelse halvandet år efter afslutningen af SFT-indsatsen.

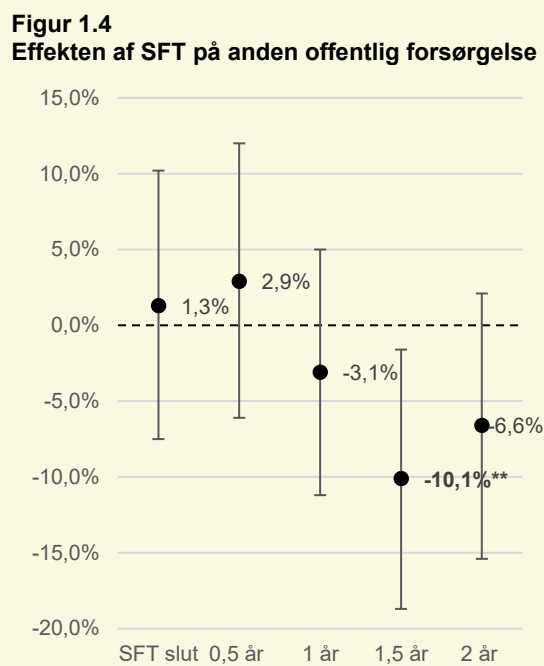
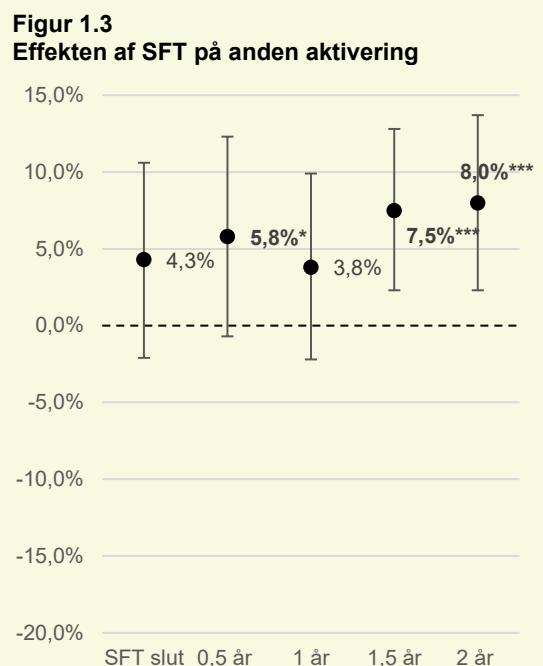
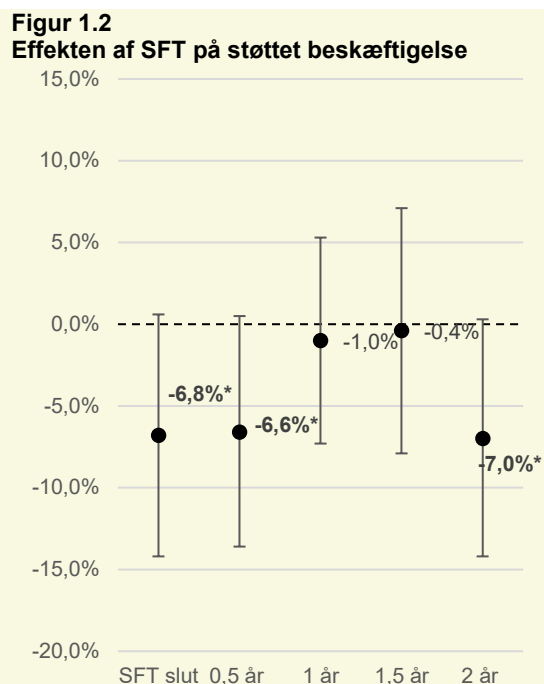
Halvandet år efter afsluttet SFT-indsats ses et statistisk signifikant fald på 10,1 pct.-point i antallet af deltagere i indsatsgruppen på anden offentlig forsørgelse, jf. figur 1.4. Effekten vurderes at være af mindre betydning, da størstedelen af kontrolgruppen halvandet år efter indsatsen er på anden offentlig forsørgelse.

SFT har ingen statistisk signifikant effekt på ordinær beskæftigelse jf. figur 1.1.

¹² Se Bilag 5

^{13 14} Egne beregninger på baggrund af projektdata og registerdata fra Danmarks Statistik.

Figur 1
Effekten af SFT på arbejdsmarkedstilknnytning

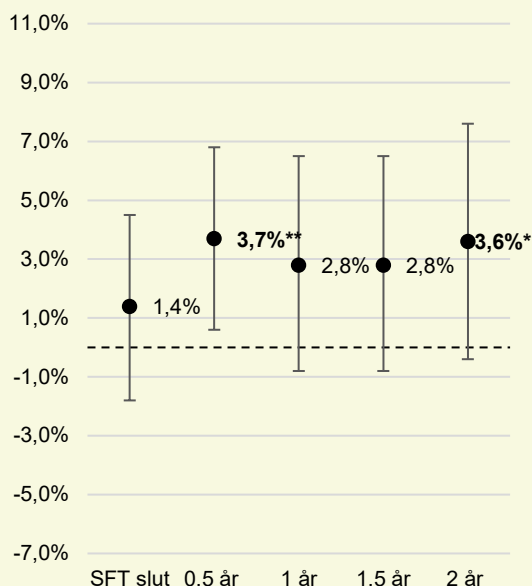
Anm.: Figuren viser effektestimater med et 95 pct. konfidensinterval.
 *, **, *** indikerer signifikansniveau på hhv. 10%, 5% og 1%. Signifikante resultater er markeret med fed.
Kilde: Egne beregninger på baggrund af projektdata og registerdata fra Danmarks Statistik.

Deltagelse i SFT har ligeledes en positiv effekt på deltagerens deltagelse i uddannelse. Et halvt år efter indsatsens afslutning ses en stigning på 3,7 pct.-point i andelen af deltagere i uddannelse. Resultatet er vedvarende, da 2,8 pct.-point flere deltagere fortsat er i uddannelse to år efter afslutning på SFT, jf. figur 2.1. I kontrolgruppen er ingen i uddannelse et halvt år efter indsatsens afslutning, hvorfor SFT ser ud til at have en stor effekt på tilknytning til uddannelse.

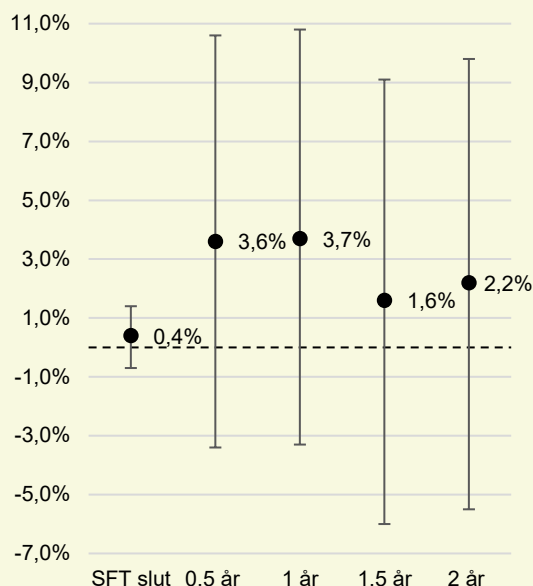
Der er ikke en statistisk signifikant effekt af SFT på kursus ved voksen- og efteruddannelser, jf. figur 2.2.

Figur 2
Effekten af SFT på uddannelse og kurser ved voksen- og efteruddannelser.

Figur 2.1
Effekten af SFT på uddannelse

Figur 2.2
Effekten af SFT på kursus

Anm.: Figuren viser effektestimater med et 95 pct. konfidensinterval.

*, **, *** indikerer signifikansniveau på hhv. 10%, 5% og 1%. Signifikante resultater er markeret med fed.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af projektdata og registerdata fra Danmarks Statistik.

I Bilag 4 - Effektestimater ses en samlet oversigt over effektestimaterne af SFT på udfaldsvariablene.

Boks 3: Kvalitative resultater

Gruppetrænerne på SFT-forløbene oplever også en positiv effekt af indsatsen. En gruppetræner af et SFT-forløb fortæller:

"Vi har så mange gode historier! Mennesker som er kommet i job, i uddannelse, mennesker som bliver i stand til at tage ansvar i eget liv, i forhold til deres medicin, møder på rådhuset, bliver bedre til at håndtere konfliktfyldte forhold i familien, i forhold til naboer. En bedre forståelse af dem selv, og hvordan de tackler de udfordringer, de har. De får redskaber til at handle i svære situationer" (Lægsgaard, Nørbæk, & Blæhr, 2017).

Alle gruppetrænerne vurderer, at deltagerne har et positivt udbytte, og fx er blevet bedre til at lytte, koncentrere sig, tackle konflikter, deltage i sociale sammenhænge, få et større netværk og til at deltage i aktiviteter fx på værestedet (Lægsgaard, Nørbæk, & Blæhr, 2017). En anden gruppetræner fortæller også:

"Det er en kæmpe glæde at arbejde med en metode, som man kan se gør en forskel for vores ofte meget forpinte mennesker" (Lægsgaard, Nørbæk, & Blæhr, 2017).

Den Socialøkonomiske Investeringsmodel – Konsekvensestimater

Den økonomiske beregning er udarbejdet i den Socialøkonomiske Investeringsmodel (SØM) version 2.4¹⁵ og giver indblik i budgetøkonomiske konsekvenser forbundet med at få tilbudt SFT. SØM indeholder en registerbaseret målgruppe af voksne med svære psykiske lidelser, som kunne have været anvendt i denne analyse. Da projektdata imidlertid indeholder data for de faktiske deltagere fra afprøvningen af SFT, benyttes SØMs standardestimater for målgruppen af voksne med svære psykiske vanskeligheder ikke. I stedet estimeres de faktiske økonomiske konsekvenser for deltagerne i hhv. indsatsgruppen og kontrolgruppen fra afprøvningen af SFT.

Forudsætninger for den økonomiske beregning

Deltagere

136 deltagere med opstart af indsats i 2014 og 15 deltagere med opstart i 2015.

Omkostninger

Opstartsomkostninger: 30.329 kr. pr. deltager (afholdt af Fremrykningspuljen)

Driftsomkostninger: 47.667 kr. pr. deltager (afholdt af projektkommunerne)

Oversigt over omkostningsfordeling for årene 2014-2019

År	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Omkostninger	Opstartsomk. Driftsomk. for 136 forløb	Driftsomk. for 15 forløb	Ingen omk.	Ingen omk.	Ingen omk.	Ingen omk.

Konsekvenser og priser

Alle konsekvenser er beregnet for indsatsgruppen i forhold til kontrolgruppen. Priser er beregnet med baggrund i gennemsnitspriser for SØMs målgruppe "Voksne med svære psykiske lidelser".

Omkostninger

De samlede omkostninger til opstart og drift af SFT i de ni projektkommuner er estimeret i evalueringen af SFT (Lægsgaard, Nørbæk, & Blæhr, 2017). Omkostninger til SFT er en meromkostning til den eksisterende drift, da det er et inklusionskriterie, at deltagerne skal modtage bostøtte, og at SFT ikke må tilbydes i stedet for en anden indsats. Derfor modregnes sparede omkostninger til et basialternativ ikke i SØM-beregningen.

Omkostningerne er beregnet på baggrund af ressourceforbruget pr. gennemført forløb i indsatsgruppen og pr. deltager i kontrolgruppen. I denne SØM-beregning er der kun medtaget ressourceforbruget for et gennemført forløb i indsatsgruppen. Projektspecifikke omkostninger, såsom projektlederens løn, timer til ledelse og udarbejdelse af informationsmaterialer er ikke medregnet i gennemsnitsomkostningerne (Lægsgaard et al., 2017).

De samlede opstartsomkostninger i forbindelse med afprøvningen af SFT er beregnet til ca. 4,5 mio. kr. og indebærer uddannelse af 33 gruppetrænere. De gennemsnitlige opstartsomkostninger er estimeret til 30.329 kr. pr. gennemført forløb. De samlede driftsomkostninger er beregnet til ca. 7,1 mio. kr. og indeholder omkostninger forbundet med visitation af deltagerne, gruppetrænerens forberedelse og afholdelse af gruppetræningen og

¹⁵ www.socialstyrelsen.dk (Socialstyrelsen, Den Socialøkonomiske Investeringsmodel, 2020).

løbende motivation af deltagerne. Den gennemsnitlige driftsomkostning pr. gennemført forløb er estimeret til 47.667 kr. Omkostningerne pr. gennemført forløb er derved 77.996 kr. pr. forløb.

Opstartsomkostningerne er finansieret af Fremrykningspuljen (2013-2016), som havde til formål at afprøve bl.a. SFT i den kommunale indsats over for borgere med svære psykiske lidelser. Driftsomkostningerne afholdes af kommunerne.

I SØM-beregningen er omkostningerne fordelt på år, dvs. efter, hvor mange mennesker der påbegynder indsatsen i hhv. 2014 og 2015. Alle opstartsomkostningerne er placeret i år 1, hvor gruppetrænerne bliver uddannet. Det antages, at de samme gruppetrænere fortsætter gruppetræning i år 2, hvorfor der ikke er omkostninger til uddannelse i år 2. Omkostningerne er omregnet til 2021-priser i SØM-beregningen.

Konsekvenser og priser

Valg af konsekvenser

Denne beregning medtager alle konsekvenser relateret til voksen-målgrupperne i SØM. Beregningen, medtager alle konsekvenser uanset signifikansniveau. Dette skyldes, at beregningen er baseret på projektdata og at konsekvenserne derfor afspejler egentlige ændringer i forbrug i perioden 2014-2019 for mennesker, der deltog i SFT-afprøvningen. Denne tilgang til beregningen svarer til, når en kommune fx anvender egne data om deltagere, der har indgået i en konkret, lokal indsats.

Valg af priser

I beregningen af de budgetøkonomiske konsekvenser anvendes SØMs gennemsnitspriser, da der ikke foreligger viden om målgruppespecifikke priser for konsekvenserne for gruppen af mennesker, der har deltaget i SFT-afprøvningen i de ni projektkommuner.

Resultater

I dette afsnit præsenteres nettoresultatet pr. deltager over år ved at bruge SFT. De budgetøkonomiske nettoresultater er præsenteret for de tre aktører, staten, regionen og kommunen samt for de enkelte hovedområder inden for beskæftigelse, indkomstoverførsler, uddannelse, sundhedsydelse, sociale ydelser og kriminalforsorgen.

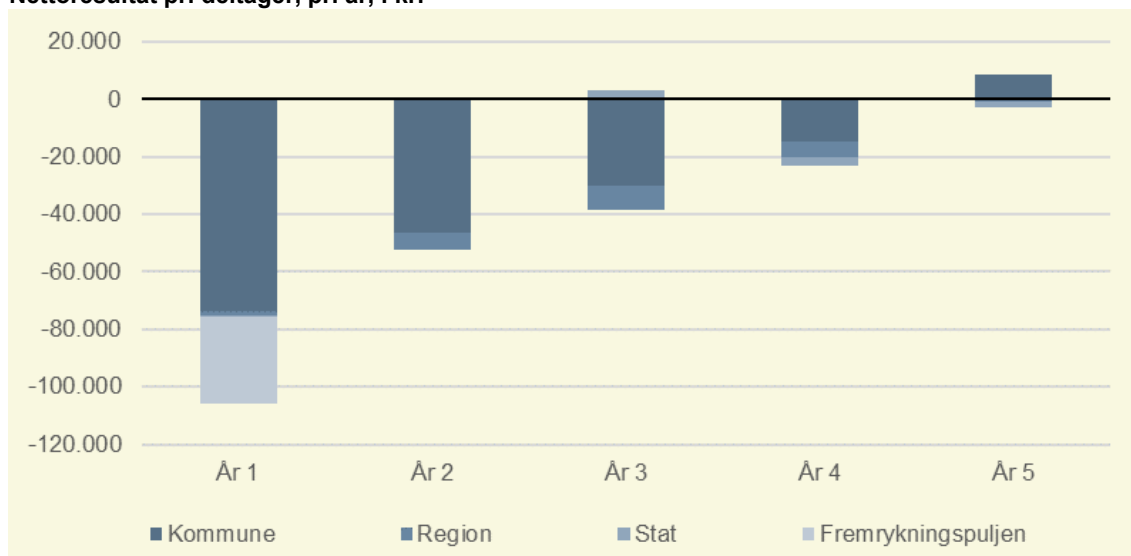
Resultat pr. deltager fordelt på år

Fordeler man nettoresultatet pr. deltager forbundet med SFT ud over årene ses at nettoresultaterne udvikler sig over tid, jf. figur 4.

I de første fire år er nettoresultatet negativt for de givne år. Set over tid forbedres nettoresultatet, således at der i år 5 er et positivt resultat for det givne år.

Det ses således, at nettoresultatet i år 1, hvor deltageren påbegynder og afslutter indsatsen, er negativt for både kommunen, regionen og staten. I år 2 til 4 er nettoresultatet for kommunen og regionen negativt. Staten har et positivt nettoresultat i år 3 og et negativt nettoresultat i år 4 og 5. Kommunen har i år 5 et positivt nettoresultat.

Figur 4
Nettoresultat pr. deltager, pr. år, i kr.

Anm.: Det budgetøkonomiske nettoresultat pr. deltager pr. år er beregnet i en femårig periode og er beregnet i 2021-priser. År 1 angiver året hvor deltageren påbegynder indsatsen. Der er medregnet konsekvenser fra og med året, hvor deltageren afslutte indsatsen og 5 år frem.

Kilde: Beregnet i den Socialøkonomiske Investeringsmodel (SØM) version 2.4.

Resultater fordelt på hovedområder

Fordeler man de budgetøkonomiske konsekvenser på væsentlige hovedområder for offentlige udgifter viser analysen, at der for deltagere i SFT er et øget forbrug af indkomstoverførsler i år 1 og 2, hvorefter forbruget falder fra år 3 til 5, jf. figur 5.

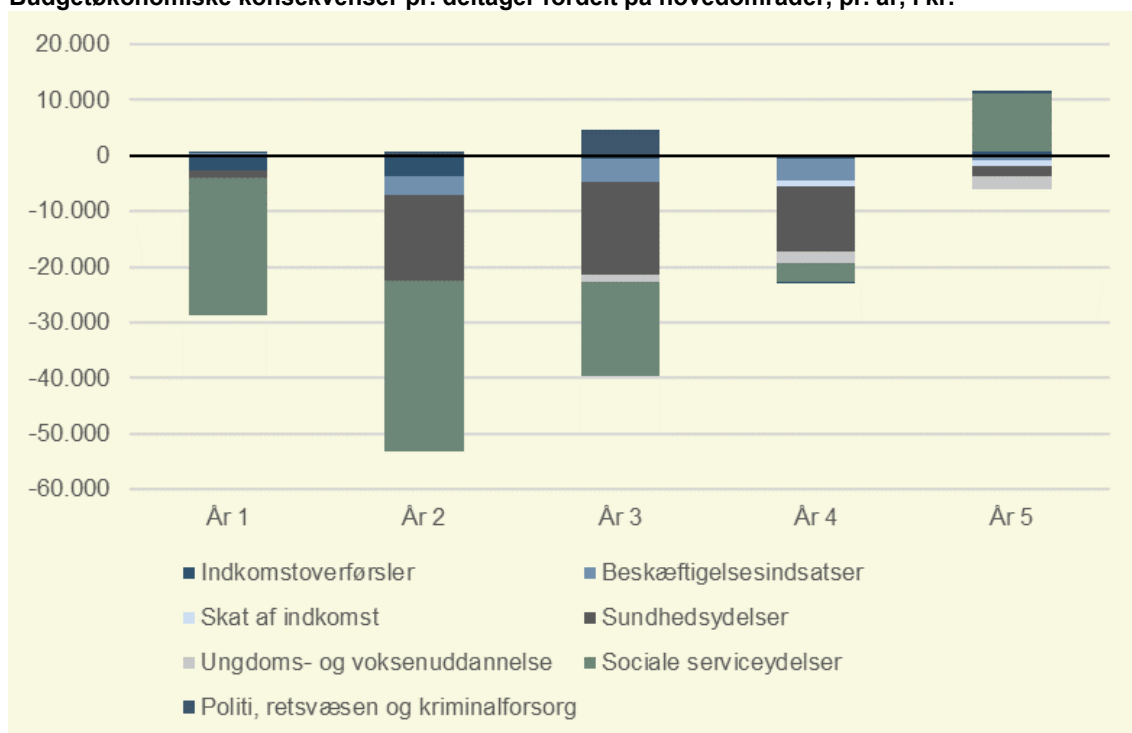
Det faldende forbrug skyldes primært et mindre forbrug af førtidspension og kontanthjælp. Der ses ligeledes et øget forbrug af beskæftigelsesindsatser i år 2 til 5, hvilket skyldes at deltagerne i højere grad gjorde brug af vejledning og opkvalificering. Det øgede forbrug af disse tilbud bidrager til et negativt nettoresultat. Nettoresultatet påvirkes også negativt af et øget forbrug af ungdoms- eller videregående uddannelse samt at antallet af dage i beskæftigelse i år 2 til 5 er faldende, hvilket medfører at deltagerne betaler mindre skat af indkomst.

Der ses en stigning i forbruget af sundhedsydelser i år 1 til 5. De detaljerede resultater viser, at stigningen sker i antal ambulante behandlinger og indlæggelser i det psykiatriske sygehusvæsen. Stigningen påvirker nettoresultat negativt. Stigningen i forbruget af sundhedsydelser vil dog øge sandsynligheden for, at sundhedsniveauet stiger for deltagerne.

Af figur 5 ses også, at forbruget af sociale serviceydelser ændres markant i perioden. Der ses et øget forbrug af sociale serviceydelser i år 1 til 4, hvorefter forbruget falder i år 5. Dette påvirker samlet set nettoresultatet negativt. De detaljerede resultater viser, at stigningen i forbrug i år 1 til 4 primært skyldes, at antallet af dage med socialpædagogisk støtte i botilbudslignende tilbud og i eget hjem stiger for deltagerne i SFT. Faldet i forbruget af sociale serviceydelser i år 5 skyldes primært et fald i forbruget af misbrugsbehandling og socialpædagogisk støtte i botilbudslignende tilbud. Forbruget af socialpædagogisk støtte i botilbudslignende tilbud falder år 1 til 5, hvorimod forbruget af støtte i eget hjem stiger.

Figur 5 viser desuden, at der sker et fald i antallet af domme for overtrædelse af færdselsloven og andre særlove, hvilket fører til et positivt nettoresultat for hovedområdet Politi, retsvæsen og kriminalforsorgen samlet set for år 1 til 5.

Figur 5
Budgetøkonomiske konsekvenser pr. deltager fordelt på hovedområder, pr. år, i kr.

Anm.: Det budgetøkonomiske nettoresultat pr. deltager pr. år fordelt på hovedområder er beregnet i en femårig periode og er beregnet i 2021-priser. År 1 angiver året hvor deltageren påbegynder indsatsen. Der er medregnet konsekvenser fra og med året, hvor deltageren afslutte indsatsen og 5 år frem. Det budgetøkonomiske nettoresultat er beregnet samlet for alle aktører.

Kilde: Beregnet i den Socialøkonomiske Investeringsmodel (SØM) version 2.4.

På kort sigt må SFT derfor forventes at give et negativt økonomisk nettoresultat for de offentlige kasser. På langt sigt kan de negative budgetøkonomiske konsekvenser ændre sig til positive budgetøkonomiske konsekvenser, da deltagerne i højere grad gør brug af vejledning og opkvalificering samt uddannelse og kurser, hvilket antages at have en positiv indvirkning på deltageres tilknytning til arbejdsmarkedet på længere sigt. Deltagelse i vejledning og opkvalificering samt uddannelse og kurser, vil dog på kort sigt påvirke det budgetøkonomiske nettoresultat negativt.

Litteratur

- Fohlmann, A. H. (2009). *"Social Færdighedstræning" Psykose hos unge - symptomer, behandling og fremtid*. København: Psykiatri Fonden.
- Lægsgaard, M. M. (2017). *Metode- og implementeringsguide*. Socialstyrelsen.
- Lægsgaard, M. M., Nørbæk, A., & Blæhr, E. E. (2017). *Kvalitet i den kommunale indsats over for mennesker med svære psykiske lidelser - Social Færdighedstræning*. Aarhus N: DEFACTUM.
- Socialstyrelsen. (2013). *Voksenudredningsmetoden - Metodehåndbogen*.
- Socialstyrelsen. (2020). *Den Socialøkonomiske Investeringsmodel*. Hentet fra <https://socialstyrelsen.dk/tvaergaende-omrader/socialstyrelsens-viden/som-og-okonomiske-analyser/som>
- Vidensportalen. (2021). *Social Færdighedstræning*. Hentet fra <https://vidensportal.dk/voksne/indsatser-til-mennesker-med-svaere-psykiske-lidelser-og-komplekse-stottebehov/virksomme-metoder-til-malgruppen/virksomme-metoder-til-malgruppen>
- Wooldridge, J. M. (2016). *Introductory econometrics: A modern approach*. Nelson Education.

Bilag 1 – Diagnosekoder

Diagnose	Diagnosekode (ICD-10)
Skizofreni	DF20-29
Affektive sindslidelser	DF30, DF31, DF33.2, DF33.3, DF34
Nervøse og stressrelaterede tilstande	DF40, DF41, DF42, DF43 (dog ikke 43.0 og 43.2), DF44, DF45
Personlighedsforstyrrelser	DF60

Bilag 2 – Karakteristika på deltagerne i indsats- og kontrolgruppen samt for gennemførte og afbrudte forløb

	Indsatsgruppe	Kontrolgruppe	Gennemførte	Afbrudte
Alder	39,52	40,79	39,68	39,16
Mand	0,39	0,44	0,39	0,39
Offentlige overførsler	0,90	0,92	0,88	-
Ægtefælle	0,15	0,09	0,16	0,13
1 barn	0,04	0,09	0,06	0,00
2 eller flere børn	0,08	-	0,10	-
Grundskole uddannelse	0,53	0,63	0,50	0,61
Gymnasial uddannelse	0,13	0,06	0,11	-
Erhvervsfaglig uddannelse	0,27	0,20	0,29	0,21
Videregående uddannelse	0,07	0,11	0,10	-
Skizofreni	0,50	0,50	0,48	0,55
Affektive sindslidelse	0,16	0,25	0,17	-
Angst og depression	0,16	0,11	0,20	-
Personlighedsforstyrrelse	0,18	0,14	0,16	0,24
Andre diagnoser	0,28	0,25	0,26	0,34
Indkomst kvartil 25 pct.	0,24	0,24	0,23	0,26
Indkomst kvartil 50 pct.	0,29	0,21	0,27	0,34
Indkomst kvartil 75 pct.	0,22	0,30	0,26	0,13
Indkomst kvartil 100 pct.	0,25	0,26	0,24	0,26
Halsnæs	0,11	0,10	0,13	-
Høje Taastrup	0,07	0,10	0,06	-
Esbjerg	0,12	0,13	0,09	0,18
Fredericia	0,13	0,14	0,12	0,16
Rudersdal	0,11	0,13	0,15	-
Silkeborg	0,13	0,12	0,16	-
Norddjurs	0,12	0,11	0,15	-
Jammerbugt	0,11	0,06	0,09	0,16
Aalborg	0,10	0,11	0,06	0,18
Observationer	120	117	82	38

Note: De fremhævede tal indikerer en signifikant forskel mellem indsatsgruppen og kontrolgruppen på et 5% signifikansniveau.

Bilag 3 – Beskrivelse af udfaldsvariable

	Beskrivelse
Ordinær beskæftigelse	Ordinær beskæftigelse er defineret ved, at menneskerne i DREAM ikke er registeret med en ydelse, men fremgår med en branchekode, som betyder at menneskerne har været i beskæftigelse hvoraf der er betalt arbejdsmarkedsbidrag.
Støttet beskæftigelse	Støttet beskæftigelse er defineret ved, at menneskerne er registeret med en af følgende ydelseskoder: xx5, xx6, xx7, xx8, xx9 (hvor xx er 13, 14, 16, 21, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 81, 87, 89), 511, 521, 522, 771, 774, 781
Anden aktivering	Anden aktivering er defineret ved, at menneskerne er registret med en af følgende ydelseskoder: xx3, xx4 (hvor xx er 13, 14, 16, 21, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 81, 87, 89), 299
Anden offentlig forsørgelse	Anden offentlig forsørgelse er defineret ved, at menneskerne er registeret med en af følgende ydelseskoder: 111, 115, 130, 140, 151, 152, 153, 160, 611, 621, 622, 700, 710, 720, 730, 740, 750, 760, 783, 810, 870, 890, 881, 996, 997, 998, 999
Uddannelse	Uddannelse er defineret ved brug af elevregisteret (KOTRE). Et uddannelsesforløb defineres som, at der maximalt må være 6 måneder fra sidste slutdato, til startdato på den næste uddannelse. Hvis der er mindre end 6 måneder mellem 2 uddannelser, tæller uddannelserne med i samme forløb. Hvis menneskerne er påbegyndt uddannelse før SFT og afslutter efter indsatsstart, eller menneskerne påbegynder uddannelse op til 2 år efter indsatsafslutning, indikerer udfaldsvariablen uddannelse 1.
Kursus	Et kursusforløb er defineret i registeret for voksen- og efteruddannelser. Hvis menneskerne har startet et kursusforløb inden SFT og afslutter efter indsatsstart, eller hvis menneskerne starter på et kursusforløb op til 2 år efter indsatsafslutning, indikerer udfaldsvariablen kursus 1.

Bilag 4 - Effektestimater

	Beskæftigelse	Støttet beskæftigelse	Anden aktivering	Anden offentlig forsørgelse
SFT slut	0,012 (0,008)	-0,068* (0,038)	0,043 (0,032)	0,013 (0,045)
½ år efter	-0,022 (0,015)	-0,066* (0,036)	0,058* (0,033)	0,029 (0,046)
1 år efter	-0,009 (0,019)	-0,010 (0,032)	0,038 (0,031)	-0,031 (0,041)
1½ år efter	0,001 (0,011)	-0,004 (0,038)	0,075*** (0,027)	-0,101** (0,043)
2 år efter	0,011 (0,014)	-0,070* (0,037)	0,080*** (0,029)	-0,066 (0,044)
Observationer	237	237	237	237

Note: Tabellen viser effektestimater med standardfejl i parenteser. Der er kontrolleret for følgende i ovenstående regressioner: køn, alder, etnicitet, initialt arbejdsmarkedstilknytning, ægtefælle, antal børn, uddannelsesniveau, diagnose, diagnosetidspunkt, andre diagnoser, familieindkomst og kommune.

*, **, *** indikerer signifikansniveau på hhv. 10%, 5% og 1%.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af projektdata og registerdata fra Danmarks Statistik.

	Uddannelse	Kursus
SFT slut	0,014 (0,016)	0,004 (0,005)
½ år efter	0,037** (0,016)	0,036 (0,036)
1 år efter	0,028 (0,018)	0,037 (0,036)
1½ år efter	0,028 (0,018)	0,016 (0,038)
2 år efter	0,036* (0,020)	0,022 (0,039)
Observationer	237	237

Note: Tabellen viser effektestimater med standardfejl i parenteser. Der er kontrolleret for følgende i ovenstående regressioner: køn, alder, etnicitet, initialt arbejdsmarkedstilknytning, ægtefælle, antal børn, uddannelsesniveau, diagnose, diagnosetidspunkt, andre diagnoser, familieindkomst og kommune.

*, **, *** indikerer signifikansniveau på hhv. 10%, 5% og 1%.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af projektdata og registerdata fra Danmarks Statistik.

Bilag 5 – Karakteristika på udfaldsvariable for kontrolgruppen

	Beskæftigelse	Støttet beskæftigelse	Anden aktivering	Anden offentlig forsørgelse	Uddannelse	Kursus
SFT slut	0 pct.	11 pct.	7 pct.	82 pct.	-	0 pct.
½ år efter	-	12 pct.	5 pct.	-	0 pct.	5 pct.
1 år efter	-	8 pct.	5 pct.	-	-	5 pct.
1½ år efter	-	10 pct.	-	87 pct.	-	8 pct.
2 år efter	-	14 pct.	-	84 pct.	-	8 pct.

Anm.: Tabellen viser andelen af deltagere, der præcist 2 år efter afsluttet indsats, har været i ordinær beskæftigelse, støttet beskæftigelse, anden aktivering, anden offentlig forsørgelse, uddannelse og/eller kursus. Tomme felter indikerer at værdien er diskretioneret, da der er mulighed for identifikation af personer.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af projektdata og registerdata fra Danmarks Statistik.